1
AMY

Marec 1975

Príbeh o Wavy moja mama vždy začínala vetou: „Narodila sa na zadnom sedadle auta..." Akoby to vysvetľovalo, prečo sa Wavy vymykala z normálu. Podľa mňa sa to mohlo stať hocikomu. Možno cestou do nemocnice, keď sa solídnym príslušníkom strednej triedy pokazilo auto. To však nebol Wavin prípad. Narodila sa na zadnom sedadle auta patriaceho neznámemu človeku, lebo strýko Liam a teta Val boli vtedy bezdomovci. Cestou cez Texas ich stará, ojazdená dodávka vypovedala službu. Teta Val v deviatom mesiaci tehotenstva odišla stopom do najbližšieho mesta po pomoc. Ak by ste niekedy uvažovali o hre na milosrdného samaritána, aby ste pomohli tehotnej žene, pamätajte, že potom to treba dať vyčistiť.

Toto som sa dozvedela počas maminho večerného knižného klubu, keď som tajne počúvala ich klebetenie. Niekedy naozaj debatovali o knihách, ale väčšinou trkotali. Mama dramaticky vykresľovala tragický a poučný príbeh o Wavonne Quinnovej. Po jej narodení sme o Val nechyrovali celých päť rokov. Dopočuli sme sa o nej, až keď strýka Liama zavreli za predaj drog a teta Val potrebovala peniaze. Potom zavreli aj tetu Val za niečo, o čom mama pomlčala, a o Wavy sa nemal kto starať.

Deň po druhom telefonáte prišla stará mama a hádala sa s mamou za zatvorenými dverami. Padali vety ako „čo zaseješ, to budeš žať“ a „krv nie je voda“. Stará mama, moja dobrosrdečná stará mama, ktorá rada vypekala koláčiky, kričala: „Ona je rodina! Ak si ju nevezmeš ty, vezmem si ju ja!“

Vzali sme si ju. Mama sľúbila Leslie a mne nové hračky, ale na stretnutie so sesternicou sme sa tak tešili, že nám na nich nezáležalo. Wavy bola naša jediná sesternica, lebo podľa mamy bol otcov brat gej. Leslie mala vtedy deväť rokov, ja sedem a vymýšľali sme si príbehy o Wavy, hodné rozprávok bratov Grimmovcov. Isto ju držali v klietke vyhladovanú a žila v divočine s vlkmi.

Deň Wavinho príchodu zodpovedal našim pochmúrnym víziám: zamračený, upršaný, veterný. Samozrejme, oveľa viac by sa hodilo, keby Wavy doviezla čierna limuzína alebo koč ťahaný koňmi, nie béžový sedan sociálnej pracovníčky.

Sue Enaldová, bucľatá žena v modrom nohavicovom kostýme, stelesňovala Santa Clausa, ktorý mi priniesol neuveriteľný darček. Na hlavu s dokonalým účesom à la Dolly Partonová si nasadila igelitovú kapucňu a Wavy zatiaľ vyskočila zo zadného sedadla, hojdajúc plastovou taškou na potraviny v ruke. Pôsobila krehko, a kým docupitala k vchodovým dverám, premokla do nitky.

Pri pohľade na sesternicu poklesla Leslie tvár, ale mňa nesklamala. Len čo mama otvorila dvere, Wavy vkĺzla dnu. Skúmala svoj nový domov nepreniknuteľným pohľadom, ktorý som si postupne obľúbila, ale mamu privádzal do zúfalstva. Oči mala tmavé, ale nie hnedé. Možno sivé? Alebo zelené? Modré? To sa nedalo určiť. Jednoducho tmavé a plné poznania sveta. Orámované priesvitnými mihalnicami a obočím rovnakej farby ako vlasy. Striebornoblonďavé pramene sa jej lepili na hlavu a na pleciach zanechávali potôčiky vody stekajúce na dlaždice vo vstupnej chodbe.

„Wavonna, miláčik, ja som tvoja teta Brenda." Mamu ani jej vysoko posadený, falošne jasný hlas som nespoznávala. Znepokojene sa pozrela na Sue. „Je… je v poriadku?"

„Viac ani nemôže byť. Celú cestu som z nej nevypáčila ani slovo. Podľa pestúnov, u ktorých bola tento týždeň, je tichá ako myška."

„Boli s ňou u lekára?"

„Áno, ale nikomu nedovolila dotknúť sa jej. Obe sestričky kopla a lekára udrela."

Mama vypleštila oči a Leslie o krok ustúpila.

„Tak dobre," zašepkala mama. „Wavonna, máš v taške nejaké veci? Poď sa prezliecť do niečoho suchého, dobre?"

Mama zrejme čakala odpor, ale keď sa načiahla za taškou, Wavy ju ochotne pustila. Mama sa pri pohľade do nej zamračila.

„Kde má ostatné šaty?"

„To je všetko," odvetila Sue. „K nám prišla v pánskom tielku. Tieto šaty jej dali pestúni."

„Amy isto nájde niečo, čo si môže obliecť."

Sue sa oprela rukami o kolená a čupla si k Wavy. „Wavonna, teraz odídem a ty ostaneš so svojou tetou. Rozumieš?"

Ľudia sa s ňou rozprávali ako s malým deckom, ale toto päťročné dievčatko odbilo Sue veľmi dospelým gestom: stroho prikývlo.

Po odchode Sue sme všetky štyri stáli na chodbe a dívali sa na seba. Mama, Leslie a ja na Wavy. Wavy röntgenovým pohľadom hľadela cez stenu obývačky na olejovú lampu visiacu na druhej strane. Ako vedela, že tam je?

„Poďme hore a zožeňme Wavonne nejaké suché šaty," ozvala sa mama.

Vošli sme do mojej izby a Wavy zastala medzi oboma posteľami. Voda z nej kvapkala na koberec. Mama sa tvárila

znepokojene, ale ja som sa chvela od vzrušenia, že mám v izbe ozajstnú sesternicu.

„Amy, pomôž jej vybaliť sa a ja prinesiem osušku." Osameli sme.

Otvorila som prázdnu zásuvku a „vybalila" do nej Wavinu tašku: letné šatočky, obnosené rovnako ako tie, ktoré mala oblečené, dvoje nohavičiek, tielko, flanelovú nočnú košeľu a plastovú bábiku voniacu novotou.

„Toto bude tvoja zásuvka." Nechcela som znieť ako mama, ako dospelá. Túžila som po tom, aby ma Wavy mala rada. Uložila som šaty do zásuvky a podala jej bábiku. „Je tvoja?"

Pozrela sa na mňa, skutočne sa na mňa pozrela. Naozaj nemala hnedé oči. Otočila hlavou doľava a doprava. Nie.

„Môžeme ju dať sem, aby bola v bezpečí," usúdila som.

Mama sa vrátila s osuškou, ktorou jej chcela utrieť mokré vlasy. Nestihla sa jej ani dotknúť a Wavy jej ju vytrhla a osušila si ich sama.

Mama chvíľu ohromene mlčala, napokon však prehovorila: „Nájdeme ti niečo na oblečenie."

Na posteľ položila nohavičky a tielko. Wavy si bez hanby stiahla šaty, spustila ich na zem a vyzula si tenisky. Kostnatou postavou pripomínala deti v reklamách na UNICEF, rebrá jej presvitali aj cez suché bavlnené tielko, ktoré si obliekla.

Ponúkla som jej svoje obľúbené menčestrové nohavice a károvanú košeľu, ale ona pokrútila hlavou. Palcom a ukazovákom potiahla imaginárnu sukňu. Mama sa zatvárila bezmocne.

„Chce svoje šaty," pochopila som.

„Potrebuje niečo teplejšie."

Vybrala som sa do šatníka a pohľadala šaty na vianočný žúr, ktoré som neznášala od prvého razu, čo som si ich obliekla. Boli z modrého zamatu a s čipkovaným golierom,

priveľké pre Wavy, ale hodili sa jej. S chumáčmi schnúcich vlasov vyzerala, akoby vystúpila zo starej fotografie.

Pri obede sedela Wavy pri stole, ale nič nezjedla. Rovnako ani večeru, ani raňajky na druhý deň ráno.

„Prosím, miláčik, ochutnaj aspoň kúsok." Mama znela vyčerpane, a to bola tetou iba deň.

Ľúbim svoju mamu. Bola k nám dobrá. Kreslila si s nami, vyrábali sme spolu veci, piekla s nami a vodila nás do parku. Takmer až do puberty nás každý večer ukladala spať. Nech Wavy potrebovala čokoľvek, toto to nebolo.

V prvú noc nás s Wavy mama uložila do postele, mne všuchla pod paplón macka Winnieho a Wavy bábiku, o ktorej tvrdila, že nie je jej. Len čo vytiahla päty z izby, Wavy sa odkryla a bábika dopadla na zem. Keby izba znenazdajky potemnela – napríklad by Leslie niečo vyviedla alebo by sa vypálila žiarovka –, krikom by som privolala mamu, ale keď Wavy zhasla nočnú lampu, pod paplónom som sa triasla od strachu, ale aj od vzrušenia. Wavy si ľahla a prehovorila. Takmer nečujne, šeptom, presne tak, ako by to človek čakal od útleho blonďavého malého elfa.

„Kasiopeja. Cefeus. Malá medvedica. Labuť. Perzeus. Orión."

Keďže sa napokon ozvala, odvážila som sa spýtať: „Čo to je?"

„Názvy súhvezdí."

Dovtedy som netušila, že hviezdy majú mená. Wavy prstom kreslila vo vzduchu tvary, akoby riadila pohyby hviezd. Ako dirigent usmerňujúci symfóniu.

Nasledujúci večer sa mama plazila po zemi, hľadajúc nechcenú bábiku. Wavy sa na mňa sprisahanecky usmiala. Krátko po tom, ako nás uložila do postele, sa bábika znova ocitla pod posteľou medzi prachovými myšami. Napokon jej to meno aj prischlo: Prachová myš. Mama znova hľadala

bábiku, no neúspešne, a ja som vyvolala Wavin úsmev povzdychom: „Ó nie. Prachová myš tu zase nie je."

Kým ja som si budovala priateľstvo s Wavy, v mame rástlo znepokojenie.

V prvom mesiaci, čo bola Wavy u nás, ju vzala k lekárovi trikrát, lebo nejedla. Počas prvej návštevy sa sestrička snažila dostať sesternici teplomer do úst. Neskončilo sa to dobre. Po druhé dva razy postavili Wavy na váhu a lekár konštatoval: „Má podváhu, ale nie je to vážne. Určite niečo je."

Ocko tvrdil to isté a neskôr získal aj dôkaz. Jedného večera, keď sme už ležali v posteli, sa vrátil domov z práce a zobudil nás krikom: „Och, doriti! Čo to robíš? Čo to robíš?"

Wavy nebola v posteli, preto som sama zbehla dolu schodmi. Našla som ocka v kuchyni s vrchnákom smetného koša v jednej ruke a s kufríkom v druhej. Nikdy som nebola v kuchyni takto neskoro. Cez deň bola teplá, zaliata slnkom, ale teraz sa za ockom črtali tmavé otvorené dvere ako rozďavené ústa príšery.

„Čo sa deje, ocko?"

„Nič. Vráť sa do postele." Zakryl smetný kôš a odložil kufrík na stôl.

„Bill, čo sa stalo?" Mama sa vynorila spoza mňa a položila mi ruku na plece.

„Jedla z koša."

„Čo? Amy, čo si to..."

„Nie Amy. Tvoja neter."

Mama už viac nevzala Wavy k lekárovi, aby sa posťažovala, že nič neje.

Nepodarilo sa jej vyriešiť túto krízu, preto sa horúčkovito pustila do šitia šiat pre Wavy. Šaty z obchodu na nej viseli ako vrecia a boli príliš nazberané. Wavy ich neznášala. Ešte v deň, keď si prvý raz obliekla moje vianočné šaty, odtrhla čipkovaný golier.

Mama jej ušila tucty šiat, ktoré Wavy ťahala a ťahala, kým sa švy neuvoľnili. Za necelý týždeň dokázala roztrhať jedny šaty. Vždy keď šaty vyšli z práčky, mama ich znova olemovala. Sčasti to bránilo uvoľneniu švov, čo bolo praktické riešenie, ale mama nestála o riešenie, chcela poznať dôvod.

Jedna z návštevníčok klubu uvažovala: „Nemá problémy s hygienou?"

Mama zamračene pokrútila hlavou: „Nie, takéto problémy nemá. V júli bude mať šesť rokov."

S Wavy sme načúvali z druhej strany kuchynských dverí. Vo všetkých hrách sa zakrádala a odhaľovala tajomstvá ľudí, napríklad cigarety, ktoré si otec skryl v garáži do plechovky od kávy.

„Ktovie, či sa u nej neprejavujú dôsledky nejakého nevhodného kontaktu," rozmýšľala ďalšia dáma z knižného klubu.

„Myslíš, že ju zneužívali?" pridala sa iná skôr vzrušene ako šokovane.

Tento rozhovor viedol k prvej návšteve Wavy u terapeuta. Prestala trhať šaty a mama zaznamenala víťazstvo. Otcovi povedala: „Myslím, že sme pokročili."

Kým neobjavila závesy v hosťovskej izbe, ktoré sesternica trhala namiesto šiat.

Mama s otcom po sebe jačali a Wavy ich iba mlčky pozorovala.

„Čo ak jej nič nie je?" rozčuľoval sa ocko. „Možno je len čudná. Veď aj tvoja sestra je dosť mimo. Nemám čas sledovať, ako hysterčíš pri všetkom, čo urobí. Musíme uzavrieť fiškálny rok."

„Robím si o ňu starosti. Je to odo mňa také hrozné? Nerozpráva. Čo s ňou bude?"

„Ona toho nahovorí veľa," nesúhlasila Leslie. „Počujem ju, ako sa s Amy rozpráva."

Mama sa pomaly obrátila k nám a prižmúrenými očami sa na mňa zadívala. „Naozaj? Rozpráva sa s tebou?“

Prosebne sa mi zahľadela do očí. Prikývla som.

„A o čom rozpráva?“

„To je tajomstvo.“

„Amy, nemôžeme mať tajomstvá. Ak ti hovorí niečo dôležité, musíš mi to povedať. Chceš pomôcť Vonnie, však?“ Mama si predo mnou kľakla a mne to bolo jasné. Prinúti ma prezradiť tajomstvo. Rozplakala som sa, vediac, že jej to napokon poviem, hoci to nepomôže ani mame, ani Wavy. Iba mi to ukradne niečo vzácne.

Wavy ma zachránila. Priložila si ruku na ústa a vyslovila: „Nechcem o tom hovoriť.“

Mama vypleštila oči. „Ja... ja... ja.“ Nedokázala zo seba dostať ani slovo a dokonca ohromila aj ocka. To tiché strašidelné dieťa dokázalo vysloviť súvislú vetu.

„Vrátiš sa k terapeutovi,“ vyhlásila mama.

„Nie.“

Odvtedy by to bolo lepšie, nebyť ďalšieho nášho tajomstva. Rada sa v noci tajne vykradla z domu a ja som chodila s ňou. Bosé sme preleteli po schodoch, otvorili kuchynské dvere a prechádzali sa po štvrti.

Niekedy sme sa iba pozerali. Inokedy sme kradli. V noci, v deň Waviných šiestych narodenín, keď sa svojej torty ani nedotkla, otvorila dvere do domu pani NiBlackovej. Zakrádali sme sa po kuchyni k chladničke a Wavy pritisla prst na páku, aby sa vnútri nerozsvietilo svetlo. Na spodnej poličke sme našli polovicu citrónového koláča. Odniesli sme si ho a skrčili sa pod smutnou vŕbou v záhrade za domom Goeringovcov. Wavy si odtrhla z koláča poriadny kus a podala mi tanier. Utiahla sa za kôlňu, a keď sa vrátila, jej koláča nebolo. Nie, Wavy rozhodne nehladovala.

Po iné noci sme zbierali rôzne veci. Fľašu od vína odho-

denú v jarku. Dámsku topánku s vysokým podpätkom pohodenú na hlavnej ceste, kam sme nesmeli chodiť. Starý ručný mixér vyhodený pred zadným vchodom do metodistického kostola. Svoje poklady sme vkladali do kovovej škatule ukradnutej zo susedovej garáže a skrytej pri našom zadnom plote za kríkmi orgovánu.

Na jeseň listy orgovánu opadali a otec našiel škatuľu s pokladmi aj s ťažkým skleneným tanierom s nalepeným štvorčekom maskovacej pásky s menom pani NiBlackovej. Mama jej ho vrátila a pani NiBlacková jej vysvetlila, ako sa stratil: v jednu horúcu júlovú noc ho z chladničky ukradol niekto, kto zanechal na linoleu malé špinavé odtlačky nôh.

Alebo mama ostala podozrievavá pre niečo iné.

Vonku sa postupne ochladzovalo a ja som chcela zostať doma v posteli. Wavy však vstala a obliekla sa. Keby som nešla, vybrala by sa sama. Sčasti som sa bála, že sa jej niečo stane. A sčasti som sa bála toho, že zažije dobrodružstvo bezo mňa.

Tak som ju sprevádzala, trasúc sa od zimy a so srdcom búchajúcim od vzrušenia. V knižnici sa Wavy postavila na špičky a tenučkou rukou siahla do priehradky na vrátené knihy. Cez deň by nás mama sama vzala do knižnice, ale ukradnúť knihy bolo lákavejšie.

Wavy s úsmevom ukázala poklad. Kniha bola dostatočne tenká, aby prešla cez otvor na vrátenie kníh aj z druhej strany, ale nebola vhodná pre deti. Na chrbte stálo *Salome*. Sklonili sme sa nad ňu a žasli nad knihou pre dospelých s čudnými obrázkami. Ošúchaný obal s hrubými stranami držala pohromade iba lepiaca páska, inak by sa celá kniha rozletela. Vyzerala neobyčajne.

Otočila som stranu a v tej chvíli nás ožiarili reflektory. Wavy vyštartovala z nášho úkrytu, ale ja som stuhla. Ocko zrúkol: „Amy!“ Ako keď v rozprávke získate moc nad niekým, čie meno poznáte, otec ma zajal.

Mama v nočnej košeli a kabáte vystúpila z auta a prebehla cez parkovisko knižnice. Rozzúrená bežala ku mne a ja som čakala facku. Trest. Namiesto toho ma schytila do náručia a pritisla si ma k hrudi.

Musela som im všetko rozpovedať. O tajných nočných prechádzkach. Nie o hviezdach. Tie ostali mojím tajomstvom. Mama plakala a otec kričal.

„Brenda, viem, že to myslíš dobre. Chceš jej pomôcť. Chápem to. Ale keď jej správanie ohrozuje naše deti, treba si vybrať. Nemôžeme si ju nechať. Je nezvládnuteľná."

Prišli policajti, spísali správu, fotili, vydali oficiálne oznámenie. Wavy hľadali aj susedia, ale na svitaní sa sama vrátila.

Zobudila som sa na ešte väčší krik a plač. V to popoludnie prišla stará mama po Wavy.

„Je to hrozný nápad. Hlúposť," odhovárala ju mama. Žasla som nad tým, ako sa s ňou rozprávala. Ako sa mohla takto rozprávať so svojou matkou? „Nemôžeš ju mať na očiach celý deň. Nemôžeš ostať hore celú noc."

„Aký by to malo zmysel? Rátam s tým, že bude chodiť von. Aj ty a Val ste to ako deti robili."

„To bolo iné. Boli sme tínedžerky a vtedy to bolo bezpečnejšie."

„Pch," odfrkla stará mama.

„Helen, mysli na svoje zdravie," pridal sa otec.

„Mami, po chemoterapii už nemáš toľko síl."

Stará mama vyfúkla, rovnako ako keď kedysi vyfukovala cigaretový dym, a pokrútila hlavou. „Aké je teda riešenie? Poslať ju k pestúnom, cudzím ľuďom?"

„Necháme si ju," nástojila mama.

„Nie, nenecháme." Otec vstal a zablokoval mi výhľad, preto som nevidela, aký pohľad si s mamou vymenili, ale keď prešiel k pultu doliať si kávu, mama prikývla.

„Dnes môže ísť ku mne," uzavrela stará mama.

Sedela som na Wavinej posteli a stará mama jej balila tašku. Nemala toho veľa. Tucet šiat, ktoré prežili „Veľké trhanie“. Zopár ponožiek a spodnú bielizeň. Kefu na vlasy, ktorou mi občas dovolila prebehnúť jej po jemných hodvábnych vlasoch. Posledné, čo malo putovať do tašky, bola bábika Prachová myš.

Stará mama ju do nej vložila. Wavy ju vybrala. Mama ju tam znova vložila. Wavy ju vybrala. Bola to jediná Wavina hračka. „Nič ti nepatrí,“ povedala mi raz, keď sme sa s Leslie hádali o Barbie, ktorá neskôr zmizla.

Wavy vybrala Prachovú myš z tašky a podala mi ju. Dar? Nastal čas odchodu. Stará mama nás všetky objala, zatiaľ čo sesternica ju čakala pri dverách. Mama sa pokúsila objať aj ju, ale ona jej vykĺzla a prešla ku mne. Zľahka ma objala, nie priveľmi, aby sa nám telá nedotkli. Položila mi ruky na plecia a privoňala k mojim vlasom. Potom ma pustila a vybehla z vchodových dverí.

„Vidíš, aká je,“ povedala mama.

„Je to osobnosť. Aj ty si bola.“ Stará mama s úsmevom zdvihla Wavinu tašku.

Po Dni vďakyvzdania som našla ozajstný dar. Wavy mi ho nechala v skrini pod schodmi. Keď mama vytiahla škatule s vianočnými ozdobami, vliezla som do nej pozametať zlaté nitky a polámané ozdoby. Úplne vzadu ležala ukradnutá kniha: *Salome*.

2
STARÁ MAMA

Október 1975

S Irvom sme vychovali jednu dcéru, ktorá sa nám vydarila. Brenda sa vydala za dobrého muža, mala pekné deti, udržiavala dom čistý a ťažko pracovala. No netuším, čo sa stalo s Valerie, našou mladšou dcérou.

Dnes by jej zrejme prisúdili nejakú diagnózu, ale vtedy sme jej správanie jednoducho trpeli. Napríklad jej problém s baktériami. Boli časy, keď si umývala ruky aj stokrát za deň, kým jej nepopraskala a nekrvácala pokožka. Donútila som ju nosiť rukavice, aby sa cítila čistá. Každý deň som prala a žehlila dva tucty bielych rukavíc.

V treťom ročníku na strednej otehotnela s Liamom Quinnom a spolu utiekli. Nepáčil sa nám, ale nikdy sme jej nezakazovali stretávať sa s ním. Bol to problémový typ a zrejme sa k Valerie nesprával dobre. Chlapčisko, ktoré sa považovalo za pupok sveta.

Neskôr som zistila, že sebeckosť nebola jeho najhoršia vlastnosť. Jeho vinou sa Valerie dostala do väzenia. Trhalo mi to srdce. Nádejala som sa, že Brenda ma neznenávidí, keď sa dozvie, koľko z Irvovej renty stáli právnici pre Valerie. Šetrila som Amy a Leslie na univerzitu, ale napokon už na ňu neostalo.

V prvý deň, čo bývala Wavonna u mňa, neprehovorila. Vlastne celé týždne nevydala ani hláska. Mať doma mĺkvu

rybu je väčšia záťaž na nervy, ako by si človek myslel. Stala sa zo mňa rapotačka. Opisovala som jej všetko, čo som robila, tak ako Irvovi, keď sa mu na konci priťažilo.

V prvý večer Wavonna nezjedla večeru. Ráno nezjedla raňajky. Už napoludnie som prišla na to, prečo Brenda vyzerala taká strápená. Po troch dňoch starostí mi však napadlo spočítať veci v chladničke a špajze. Jedla. Večer pred spaním som napočítala šesť plátkov syra, deväť marhúľ v spodnej zásuvke chladničky, trinásť krekerov v otvorenej škatuli. Ráno tam ostalo iba päť plátkov syra, sedem marhúľ, desať krekerov. Z toho by ani myš nevyžila, ale jej to stačilo.

Na druhý deň som na stolík v pracovni vyložila pár nových hračiek, ktoré som kúpila. Staromódnu palubovku pokrýval chlpatý koberec, ale keď Irv ešte žil, využívali sme ju ako obývačku, preto sa spájala väčšinou so šťastnými spomienkami. Cez deň som zošívala patchworkovú deku na cirkevnú benefičnú akciu a pozerala telku. Wavonna sedela na pohovke, hľadela na stenu alebo na televízor, alebo nikam. To dievča hľadelo aspoň do stometrovej diaľky, pripomínalo mi Irva po návrate z vojny. Vstala a ja som si pomyslela: Konečne, nudí sa. Urobí niečo. Zahrá sa s hračkami.

Vybrala sa na toaletu. Ozvalo sa spláchnutie. Vrátila sa na gauč. Bábika Barbie, plyšový slon a stavebnica ostali zabalené a napokon zmizli.

Po dvoch týždňoch som urobila to, čo som mala urobiť ako prvé. Kúpila som rôznofarebné kartičky s písmenami, číslicami a inými tvarmi, aké sa používajú v materskej škole. Ráno som jej pripravila misku ovsenej kaše a vyšla z kuchyne na dobrých pätnásť minút. Medzitým som zavolala dievčatám z bridžového klubu, že poobede neprídem. Po návrate do kuchyne z ovsenej kaše ubudlo. Upratala som stôl a vytiahla kartičky s abecedou.

„A ako auto." Vedela som, že to nezopakuje, ale aspoň sa bude pozerať a počúvať.

Takto som prešla celú abecedu. Keď som stíchla, Wavonna obišla pult a vzala podložku na písanie. Zmajstroval ju Irv, pripevnil na ňu lepiacu pásku a vyvŕtal do nej dieru na ceruzku. Odkrútila papier a napísala abecedu. Takmer som spadla z nôh.

Prstom som ukázala na A. „Vieš to prečítať?"

Wavonna sekundu skúmala môj prst, potom vyslovila: „A."

„A čo toto?"

„B."

„Toto."

S povzdychom spustila: „Abcdefghijklmnoprstuvwxyz." Hlúpa stará mama.

Hneď v pondelok som ju zapísala do školy.

Keď som ju v prvý deň nechala v škole, dve hodiny som si zdriemla. Na druhý deň som sa vybrala na skrášľovacie procedúry. Staré ženy sa musia udržiavať a moje vlasy už vyzerali hrozne. Nepamätám si, čo som robila na tretí deň, ale na štvrtý som sa vybrala do bridžového klubu. Dala som si martini a užila si čas s dievčatami. Čakali, že im rozpoviem všetko o Wavonne, a ja som predstierala, že som pyšná stará mama. *Och, má tie najjemnejšie detské blond vlásky. Už pozná celú abecedu*. Nič, čo by bolo skutočne o nej.

Leslie som hneď po narodení držala v náručí. Rovnako aj Amy. Boli to moje vnučky, moje detičky. Fotila som ich a pri každom ich úspechu som sa naparovala ako páv.

Wavonnu som nevidela, kým sa o ňu nezačala starať Brenda. Iste, človek by mal milovať práve tých, s ktorými je viac problémov, ale väčšinou som cítila iba ľútosť. Jej tenučké vlasy a vycivené pliecka pôsobili tak smutne. A ten prázdny pohľad. Po odchode z bridžového klubu som však nadobudla pocit, že všetko bude v poriadku. Naučím sa ľú-

biť Wavonnu, rovnako ako som ľúbila Leslie a Amy. Ona sa naučí ľúbiť mňa.

Prišla som do školy, no Wavonna nevyšla. Počkala som pár minút, potom som zašla do riaditeľne, kde som narazila na riaditeľa školy a pani Berryovú, Wavonninu učiteľku. V prvý deň som jej odovzdala vnučku v kancelárii školy. Bola to priateľská žena s veľkým úsmevom, ale v tento deň pôsobila ako hysterická vzlykajúca troska.

Wavonna utiekla zo školy.

Plakala som, ale väčšinou som si myslela: Takto sa to začalo aj s Valerie. Samozrejme, poza školu začala chodiť až na strednej, ale vtedy ma trápil rovnaký pocit zlyhania.

O ôsmej som sa vybrala domov a čakala na telefonát z polície. Držala som telefón v lone a máčala si nohy. Ani neviem, koľko blokov som prešla, na koľké dvere domov okolo školy som klopala. Potrebovala som zavolať Brende, ale nezniesla som predstavu toho, ako jej hovorím: *Mala si pravdu. Nezvládam ju*.

Zazvonil zvonček pri dverách a ja som nevedela, čo cítiť. Nádej? Strach? S mokrými nohami som šla otvoriť. Na verande stála Wavonna, sama. Chvela sa. Vstúpila a ja som zamkla dvere, akoby jej to malo zabrániť v úteku.

„Tak si ma vystrašila! Čo keby sa ti niečo stalo?“ Krik nebol ten najlepší spôsob komunikácie s ňou, ale neovládla som sa. „Toto už nikdy, nikdy neurob! Rozumieš?“

Prikývla, ale ten posunok som poznala od Valerie. Znamenal „rozumiem, ale to neznamená, že ťa poslúchnem“.

Zavolala som na políciu, že Wavonna je doma. Uvarila som jej polievku a odpočítala jej krekery. Kým ja som plakala v kúpeľni, ona zjedla zopár lyžíc polievky a dva krekery. Takto to nemohlo pokračovať.

Na druhej strane, nemala som srdce poslať ju k pestúnom. Sledoval by niekto výšku hladiny polievky v miske tak

starostlivo ako ja? Počítal by cudzí človek krekery, aby sa uistil, že moja vnučka je?

Upratala som stôl a uvarila si kávu bez kofeínu. Pomaly som sa upokojila a zavolala na ňu: „Wavonna, prídeš, prosím, do kuchyne a porozprávaš sa so starou mamou?“ Nesadla si, s očakávaním ostala stáť.

„Ak znova utečieš zo školy, vezmú mi ťa a prinútia ťa bývať s cudzími ľuďmi. To nechcem. Chcem, aby si ostala tu so starou mamou.“

Nezareagovala, ale ani som to nečakala. Nereagovala by, ani keby mi na hlave tancovali tango pudlík s opicou.

„Povieš mi, čo sa stalo v škole? Prečo si utiekla? Ak mi o tom porozprávaš, pokúsim sa zariadiť, aby sa to už nestalo.“

Bolo to ako s abecedou. Musela sa pripraviť a po chvíli prehovorila: „Tá hlučná pani sa ma dotkla.“

Takmer som vyvrátila kávu. Tá milá žena? Nedokázala som si predstaviť, že by urobila dieťaťu niečo také. Tak som si predstavovala nevhodné dotýkanie.

„Dotkla sa ťa?“

Natiahla ku mne ruky s prstami skrútenými ako hrozivé pazúry a pevne si ich pritiahla k hrudi.

„Objala ťa?“ vyrozumela som.

Prikývla.

„A tebe sa to nepáči?“

Vážne pokrútila hlavou. Spadol mi kameň zo srdca. Uvedomila som si, aký hrozný svet Wavonna vidí. Samozrejme, nikdy ma neobjala a vždy keď som sa jej dotkla, vykrútila sa mi spod ruky.

Na druhý deň sme sa vybrali do školy a ja som urobila to, čo som mala urobiť už v prvý deň. Šla som s ňou priamo do triedy s úmyslom vysvetliť všetko pani Berryovej.

Odhodlanie vyprchalo, len čo som vošla.

V strede miestnosti sedeli tri deti na vozíčkoch. Nechcem

byť krutá, ale boli to uslintané živé mŕtvoly. V rohu sa na modrej gumenej podložke čudne zvíjalo dieťa. Aj keby natreli všetky steny krikľavo žltou farbou a zavesili na ne tie najkrajšie dekorácie na svete, aj tak by to bolo strašné miesto. Nedokázala som si predstaviť, ako tu Wavonna dokáže stráviť čo len päť minút, nehovoriac o štyroch dňoch, počas ktorých som ju tu nechala.

Pani Berryová sa ponáhľala ku mne s veľkým úsmevom: „Och, pani Morrisonová, aká úľava! Wavonna, miláčik, narobila si nám toľké starosti."

V tento deň som si získala Wavonninu dôveru. Pani Berryová sa na nás vrhla, očividne s úmyslom prehnane nás vyobjímať. Naširoko som sa rozkročila a gestom som ju zastavila.

„Pani Berryová, musíme sa s niekým porozprávať o zmene triedy." Ustúpili sme pred ňou a ona sa zatvárila dotknuto. Proti nej som nemala nič, ale bola som pristará na to, aby som chodila okolo horúcej kaše.

Sadla som si v kancelárii výchovnej poradkyne a zaujala rovnaký prístup. Zadívala som sa jej priamo do očí: „Moja vnučka nie je retardovaná."

„Pani Morrisonová, takéto slová tu nepoužívame. Obávame sa však, že jej rečové problémy signalizujú oneskorený vývoj."

„Nechcem nikoho uraziť, ale ona nie je hlúpa. Pozrite. Wavonna."

Nepozrela sa na mňa, ale isto počúvala.

„Dajte mi papier a ceruzku."

Poradkyňa mi podala hárok papiera a guľôčkové pero. Prisunula som Wavonninu stoličku a nabádala ju: „Poďme, ukáž jej to. Inak budeš musieť ostať v triede s tou hlučnou paňou."

Len čo som spomenula učiteľku detí so špeciálnymi vzde-

lávacími potrebami, Wavonna vzala pero a oprela ho o papier. Najprv čo najúhľadnejšie napísala svoje meno. Podeň vypísala celú abecedu: Aa, Bb, Cc a tak ďalej. Potom číslice. Naostatok urobila niečo, o čom som ani netušila, že to vie. Prevrátila papier a na druhú stranu napísala: Kasiopeja. Vedľa názvu nakreslila päť bodiek a spojila ich. Potom ďalších sedem bodiek, ktoré označila ako Cefeus. Takto zaplnila celý papier. Jediné súhvezdia, čo som spoznala, boli Veľký a Malý voz.

Poradkyni spadla sánka a ja som sa rozchichotala. Smiala som sa tej úbohej žene priamo do tváre, až mi tiekli slzy. Predtým som sa cítila celkom dobre. Bola som v remisii po rakovine a plánovala si pekný dôchodok, potom sa prisťahovala Wavonna. Po tom všetkom, čím som za posledný mesiac prešla, som sa potrebovala dobre zasmiať.

Zaradili ju do bežnej triedy, ale nezabudla som ich upozorniť: „Nehrajte sa pred ňou na prehnane milé učiteľky." Vysvetlila som im to. Nikto sa jej nesmel dotknúť. Síce nerozprávala, ale to neznamenalo, že nepočúva a neučí sa. Neprosila som ani som sa neospravedlňovala.

Neprebiehalo to úplne dokonale, ale zlepšilo sa to.

Wavonna žila so mnou takmer dva roky a za celý čas sa ma dotkla dvakrát. V deň, keď by sme boli oslávili s Irvom štyridsiate výročie, som vypila trochu vína a prepadol ma sentiment. Wavonna sa dotkla mojej ruky a obrúčky. Asi aby ma utešila. Druhý raz sa to stalo tesne pred tým, ako Valerie podmienečne prepustili z väzenia a ja som najala právnika, aby jej pomohol vybaviť zverenie Wavonny aj bábätka, ktoré sa jej narodilo vo väzení, do výchovy.

Na Lesline narodeniny sme sa vybrali do Tulsy a bolo to ako za starých čias: spievali sme, nosili na hlavách výstredné klobúky a povzbudzovali vnučku do otvárania balíčkov. Napokon hurhaj utíchol, všetky tri dievčatá sa hrali v obývačke a ja s Brendou sme sa pustili do upratovania.

Nedokázala som mlčať, preto som si sadla za kuchynský stôl a spustila: „Rozprávala som sa s Valeriným právnikom o prechodnom programe, do ktorého by mohla vstúpiť."

„Nevedela som, že má právnika. Platíš ho?"

Neodpovedala som. Nech sa do toho nestarie, nie je to jej vec. Alebo možno aj áno.

„Fajn. Takže Valin právnik si myslí, že môže vstúpiť do nejakého programu?" Brenda si odkrojila ďalší kúsok z narodeninovej torty. Nadváha ju prenasledovala celé roky, lebo jedla najmä vtedy, keď bola rozrušená.

„Je určený ženám s deťmi. Pomôže jej postaviť sa na nohy, aby sa dokázala postarať o Donala a Wavonnu." Vedela som, že ju to popudí. Nemýlila som sa.

„Mami, ty žartuješ? Naozaj si myslíš, že Val sa dokáže o deti postarať? Vieš, aká je Vonnie. To je výsledok jej rodičovských schopností. Dcéra, ktorá nerozpráva, neje a v noci sa túla."

„Už je to lepšie."

„Viem. Ide ti to s ňou dobre. Ja..." Brenda mi položila ruku na plece. Naozaj ju mrzelo, že vybuchla.

„Chcem, aby Wavonna bola so svojou mamou." Nútila som sa chcieť to. Kiežby to bolo jednoduché.

„Si presvedčená, že je to pre ňu to najlepšie?"

„Val sa lieči. Vďaka tomuto programu bude mať byt a dostane poradcu. Dohliadnu, aby užívala lieky, a pomôžu jej so starostlivosťou o deti."

„Čo musíš urobiť? Treba vypísať nejaké formuláre?"

„Musíš ísť na výsluch pre podmienečné prepustenie a zverenie do výchovy. Brenda, musíš to urobiť."

„Prečo?"

„Metastázy." Wavonna sa prikradla tak potichu, že sme si ju obe všimli až vo chvíli, keď prehovorila.

„Čo to znamená?" obrátila sa Brenda na mňa. „Mami?"

„Asi to začula, keď som volala lekárovi. Rakovina sa vrátila. Mám ju v pľúcach a pečeni. Dávajú mi tri mesiace, možno menej."

Pri tejto ťažkej téme sa Leslie s Amy prestali hrať s barbinami a zastali vo dverách vedľa Wavonny. Chcela som, aby bola Brenda silná, ale roztriasla sa a rozplakala. Amy a Leslie tiež. Plakali všetky okrem Wavonny. Pristúpila ku mne s natiahnutou rukou. Na sekundu mi položila ruku na hruď a dotkla sa prsných protéz, ktoré som nosila v podprsenke.

Vtedy som ju ľúbila. Práve vtedy, keď som sa pripravovala opustiť ju.